

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Азадський університет
Каракалтакський державний університет
Київський національний університет технологій та дизайну
Луцький національний технічний університет
Національна металургійна академія України
Національний університет «Львівська політехніка»
Одеський національний політехнічний університет
Сумський національний аграрний університет
Східно-Казахстанський державний технічний
університет ім. Д. Серікбаєва
ТОВ «НВО «ПРОМІТ»
Українська асоціація якості
Українська інженерно-педагогічна академія
Університет Барода
Університет ім. Й. Гуттенберга
Університет «Politechnika Świętokrzyska»
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова
Херсонський національний технічний університет

СИСТЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПОСТАВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЦТВО

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

(м. Суми, 17–20 травня 2016 року)

Сайт конференції: <http://srpv.sumdu.edu.ua>.

Суми
Сумський державний університет
2016

ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЇ РАДІОНУКЛІДІВ В ГРУНТІ

Абдулхалік Бічер., студ. 5 курсу ІТФ, спец.

«Процеси, машини та обладнання АПВ»,

Науковий керівник: к.т.н., доцент Шандиба О. Б, СНАУ, м. Суми

Рельєф місцевості значною мірою впливає на горизонтальне переміщення радіонуклідів з талими та дощовими водами та наступним їх нагромадженням у низинах. Механічна глибока оранка ґрунтів також призводить до прискореного переміщення радіонуклідів у підкореневу глибину зі зниженням рівня активної міграції в екосистемах. Тривале збереження радіонуклідів у прикореневій глибині, на необроблюваних землях (луки, лісова підстилка), включення в ґрунтовий метаболізм ведуть до їх акумуляції в травах, листі, з наступним кількаразовим повторним включенням (через гниття осадів) у ґрунтові процеси. Так, при максимальному нагромадженні радіонуклідів на глибині 5 - 10 см (до 135 Бк/кг для ^{90}Sr й 158 Бк/кг для ^{137}Cs) радіоактивність наземних залишків становить 149 й 244 Бк/кг відповідно. Радіоактивність верхніх шарів ґрунтів при цьому незначна, порядку 20 - 30 Бк/кг

Процес вертикальної міграції доповнюється горизонтальним переміщенням та поширенням радіонуклідів на більш великі та менш контрастні по радіоактивності середовища (на відміну від первинного забруднення) території. У процесі беруть участь співтовариства живих організмів ґрунтів (педоценози), гризуни, травоядні. Перерозподіл є наслідком активної та пасивної мобільності представників фауни, поширення продуктів їхнього метаболізму, складних харчових ланцюгів міграції радіонуклідів. Швидкість таких процесів залежить від хімічних властивостей забруднювачів і відповідно функцій виконуваних їхніми нерадіоактивними аналогами в екологічних ланцюгах обміну.

Закономірності динаміки розподілу забруднення і змін концентраційного фону визначаються рельєфом, типом промивного режиму ґрунту, інтенсивністю та періодичністю випадання опадів, рН, дифузійними характеристиками рухомих компонентів (рис.1).

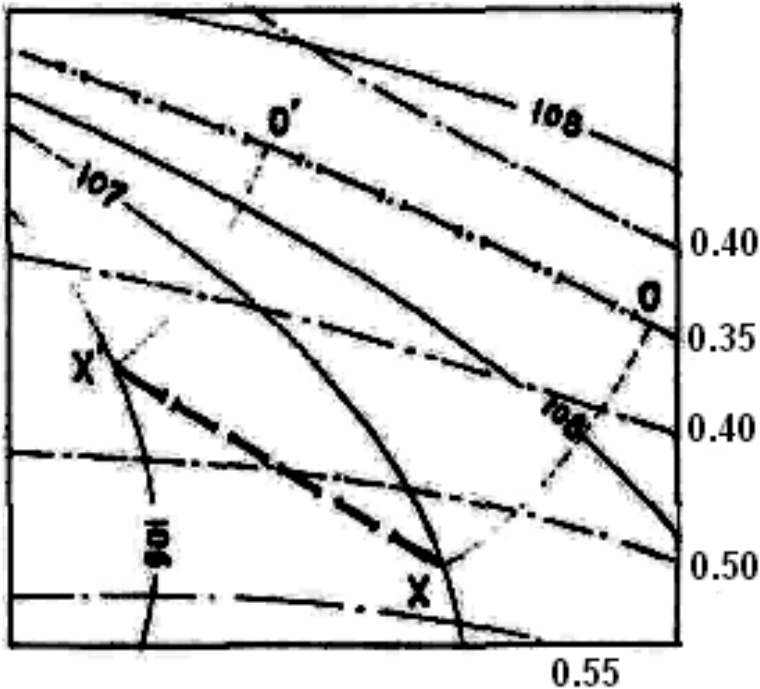

Рисунок 1 – Перерозподіл вмісту рухомих компонентів в ґрунті після опадів:
OO' - вододіл ; *XX'* - контрольна межа; -- 108 – ізолінія рельєфу;
 --- 0.55 – ізолінія відносної концентрації.

Припустимо, що розчинні форми радіонуклідів рухаються без хімічної взаємодії (сорбції-десорбції) в інфільтраційному шарі ґрунту деякої середньої товщини z при відсутності контакту з ґрунтовими водами. Тоді загальна маса вимитих радіонуклідів з ділянки $XX'OO'$ розміром $S = xy$ при початковому рівномірному розподілі i -го радіонукліда з концентрацією C_i запишеться у вигляді:

$$M = C_i^3 m x y z, \quad (1)$$

де $m = \varepsilon_1 + \varepsilon$ відносний поровий об'єм ґрунту, що складається з об'єму застійних ε_1 та проточних ε зон.